KLIMA UČITELSKÝCH SBORŮ STŘEDNÍCH ŠKOL

THE CLIMATE OF UPPER-SECONDARY SCHOOL TEACHING STAFFS

Andrea Rozkovcová, Petr Urbánek[1]

[1] Katedra pedagogiky a psychologie, Fakulta přírodovědně-humanitní, Technická univerzita v Liberci

Abstrakt

Konferenční příspěvek prezentuje výsledky šetření sociálního klimatu učitelských sborů na středních školách v libereckém regionu. Kontaktní dotazníkové šetření (nástrojem OCDQ-RS) bylo koncipováno jako screening pro hlubší kvalitativní sondy a intervenční procedury ve vybraných školách. Ukazuje se, že hodnoty sociálního klimatu a jejich grafické profily jsou v učitelských sborech středních škol výrazně heterogenní a specifické dle typu školy (gymnázia, odborné školy, umělecké školy).

Klíčová slova: *sociální klima, učitelský sbor, střední škola, dotazník OCDQ-RS*

Abstract

The paper presents the results of a social climate survey in upper-secondary teaching staffs in the Liberec region. OCDQ-RS questionnaire was used for contact survey which also served as a screening for subsequent qualitative research and intervention procedures in selected secondary schools. It has turned out that the values of the social climate are significantly heterogeneous among the teaching staff of secondary schools, and are also specific to the type of a school (grammar, vocational, and art schools).

Key words: *social climate, teaching staff, upper-secondary school, OCDQ-RS questionnaire*

1 ÚVOD

V souvislosti s fungováním a kulturou školy je významným fenoménem její sociální klima. Předpokládáme, že kvalita klimatu podporuje vzdělávací efekty a že příznivé klima školy představuje pro žáky vhodný inspirativní model fungující komunity. Výzkum kvality klimatu orientujeme na střední školy.

2 TEORIE

Sociální klima je v českém školském prostředí zkoumáno od devadesátých let minulého století (Lašek & Mareš, 1991). Výzkum klimatu učitelských sborů, tedy specifické skupiny aktérů, započal výzkumem Laška (2001), který zjišťoval klima ve sborech šesti základních a středních škol. Pro identifikaci klimatu celé školy se jako určující ukazuje právě učitelský sbor (Urbánek, 2018), který je v rámci školy silným personálním hráčem. Výzkumný zájem však doposud cílí více na sbory základních škol (Urbánek, 2006; Urbánek et al., 2020) a učitelské sbory středních škol jsou sledovány spíše jen okrajově.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum klimatu učitelského sboru byl i proto realizován v prostředí středních škol. Cílem, v souladu s charakterem aplikovaného výzkumu, bylo identifikovat sociální klima středoškolských učitelských sborů v libereckém regionu. Výsledky kromě zpětnovazebné funkce školám poslouží dále k výběru sborů pro kvalitativní šetření a k případným intervencím do jejich klimatu. Osloven byl soubor všech středních škol v Libereckém kraji (Z = 37), šetření bylo akceptováno 40,5 % škol (N = 15). Výzkum klimatu se opíral o českou verzi dotazníku OCDQ-RS (Lašek, 2001), který byl kontaktně administrován.

4 VÝSLEDKY

Příspěvek přináší výsledky kvantitativní fáze výzkumu klimatu učitelských sborů středních škol v libereckém regionu. Porovnáme-li charakteristiky středoškolských sborů se sbory základních škol (Urbánek et al., 2020), jsou odlišnosti vnímaného klimatu zcela zjevné. Charakteristiky klimatu učitelských sborů středních škol se ukazují jako specifické svou heterogenitou (výraznými rozdíly

mezi sbory), projevující se odlišnými parametry individuálních grafických profilů. Výsledky také dokladují zásadní rozdíly identifikovaného klimatu ve sborech mezi souborem gymnázií (N = 6), jejichž klima se nejvíce přibližuje profilům sborů základních škol, odbornými školami (N = 5) a školami uměleckými (N = 4).

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Znalost sociálního klimatu ve školním prostředí je cenné pro školy, jejich rozvoj i pro výzkum tohoto fenoménu. Smysl našeho výzkumu spočíval v aplikaci nálezů pro potřeby škol s potenciálem následné intervence.

Získaná data screeningu jsme využili k zobecněnému uchopení stavu klimatu sborů na středních školách. Přesto, že byla zkoumána jen část středoškolských sborů v regionu a jen s dostupným výběrem, výsledky poukazují na specifikum klimatu sborů středních škol v závislosti na jejich odborné profilaci. Toto zjištění by mělo být respektováno decizí při snahách integrovat různorodé typy škol.

6 LITERATURA

Lašek, J., & Mareš, J. (1991). Jak změřit sociální klima třídy? Pedagogická revue, 43(6), 401–410. Lašek, J. (2001). *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy.* Gaudeamus.

Urbánek, P. (2006). Klima učitelských sborů ZŠ: empirická zjištění. In Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu. *Sborník příspěvků 14. Konference ČAPV,* [CD- ROM]. PedF ZČU.

Urbánek, P. (2018). Učitelský sbor české základní školy. *Orbis scholae, 12*(3), 11–30.

Urbánek, P., Novotová, J., Rozkovcová, A., Picková, J., Jursová, J., & Picek, J. (2020). *Učitelské sbory základních škol a jejich sociální klima. Vícepřípadová studie učitelských sborů.* Wolters Kluwer.

PODĚKOVÁNÍ

Projekt aplikovaného výzkumu klimatu učitelských sborů *Kvalita sociálního klimatu učitelských sborů základních a středních škol a možné intervence* je podporován Technologickou agenturou ČR, pod č. TL03000035. Autoři děkují za podporu.